

Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

Onderzoeksprogramma 2009-2010 en Jaarverslag 2008

's-Hertogenbosch, 26 januari 2008

De Rekenkamercommissie,

Drs. R.C.D. Berndsen MPA, voorzitter

Drs. I.W.L.A. Caminada

Dr. M.J.G.J.A. Boogers

Mevr. J.M.J.M. van Rosmalen

Dr. ir. G.B.C. Backus

W.A.M. Vugs

Mr. H.G.J.M. Beckers

Inhoudsopgave

1.	Jaarverslag 2008	3
1.1	Inleiding.....	3
1.2	Wat wilde de Rekenkamercommissie bereiken.....	3
1.3	Wat heeft de Rekenkamercommissie hiervoor gedaan en wat heeft het opgeleverd?	4
1.4	Wat is er met de uitkomsten van eerdere onderzoeken gedaan?	11
1.5	Lessen uit het voorbije jaar	12
1.6	Wat heeft dat gekost?	14
2.	Onderzoeksprogramma 2009-2010.....	15
2.1	Inleiding: 'flexibeler programma, meer vooronderzoek en meerjarig'.....	15
2.2	Wat wil de Rekenkamercommissie bereiken?	15
2.3	Wat gaat de Rekenkamercommissie daarvoor doen?.....	17
2.3.1	Onderzoeken	17
2.3.3	Andere activiteiten in 2009	20
2.4	Wat mag dat kosten?	20

1. Jaarverslag 2008

“De doorwerking van rekenkameraanbevelingen kan vergeleken worden met een dempende golf. (...). Aan de processtappen van rekenkameronderzoek wordt in redelijke mate voldaan, maar de golf dempt doordat er weinig afspraken gemaakt worden over de uitvoering van de aanbevelingen en er vindt bijna geen terugkoppeling plaats. De absorptie binnen de ambtelijke organisatie van rekenkamerrapporten is redelijk (...), maar over de toepassing (effecten) is nog weinig te zeggen gezien de korte duur van het bestaan van de meeste lokale rekenkamers.”
(M. Morlog, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2008)

1.1 Inleiding

In dit jaarverslag blikt de Rekenkamercommissie terug op het jaar 2008. De Gemeentewet schrijft voor dat jaarlijks vóór 1 april een jaarverslag wordt opgesteld en toegezonden aan de raad. Maar los van deze formele reden, wil de commissie - als verlengstuk van de raad - graag haar ervaringen delen met de raad. De commissie wil graag leren van de gebeurtenissen van het voorbije jaar, om haar werk verder te kunnen verbeteren.

Samenstelling

De Rekenkamercommissie bestond in 2008 uit de volgende leden:

Drs. R.C.D. Berndsen MPA, voorzitter

Drs. I.W.L.A. Caminada, extern lid

Mevr. J.M.J.M. van Rosmalen, extern lid

Dr. ir. G.B.C. Backus, extern lid

Dr. M.J.G.J.A. Boogers, extern lid

W.A.M. Vugs, lid vanuit de raad

P.T.M. van Doremalen, lid vanuit de raad, tot 1 juni 2008

Mr. H.G.J.M. Beckers, lid vanuit de raad, vanaf 1 juni 2008

Dr. ir. P.J.M.M. Krumm MPA, plaatsvervangend extern lid.

A.J.M. van Son, plaatsvervangend lid vanuit de raad, vanaf 7 oktober 2008

Drs. H.W.M. Wouters, secretaris

De Rekenkamercommissie is het afgelopen jaar zeven keer voltallig bijeen geweest. Daarnaast zijn er bijeenkomsten geweest van subgroepen uit de commissie, voor de begeleiding van de onderzoeken.

1.2 Wat wilde de Rekenkamercommissie bereiken?

Missie

Volgens de wet heeft de Rekenkamercommissie als doel onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid zoals dit onder verantwoordelijkheid van raad, college en ambtelijke organisatie tot stand komt. De Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch startte begin 2005 met haar werkzaamheden. De commissie heeft destijds haar missie en doelen in een werkplan vastgelegd. In 2006 is de Rekenkamercommissie bijna volledig van samenstelling veranderd en maakte de commissie een doorstart.

De Rekenkamercommissie van gemeente 's-Hertogenbosch wil met haar onderzoek een belangrijke bijdrage leveren aan het *verbeteren van het functioneren van de gemeente*. Hierbij legt zij het accent op de *maatschappelijke effecten* van beleid en bijvoorbeeld minder op de correcte naleving van de regels waarop onderzoek naar rechtmatigheid is gericht. Dergelijk onderzoek valt in ieder geval voor zover het de financiën aangaat, wat haar betreft onder verantwoordelijkheid van de accountant. De Rekenkamercommissie stelt zich ten doel onderzoek te laten verrichten naar de doeltreffendheid van beleid: in hoeverre worden de doelen bereikt als gevolg van de inzet van beleid? In het verlengde hiervan kan *de kaderstellende rol van de raad verder worden verbeterd*: heeft de raad in zijn kaderstelling heldere keuzes gemaakt, een kwalitatief dan wel kwantitatief meetbaar doel gesteld met een daarbij aangegeven tijdsperiode en budget?

Geplande activiteiten in 2008

De activiteiten van de commissie waren het afgelopen jaar gebaseerd op het onderzoeksprogramma 2008, dat de commissie in januari 2008 vaststelde. De Rekenkamercommissie koos voor een ambitieuze planning. De volgende onderzoeken stonden op de rol:

- 1 Multifunctionele wijkaccommodaties
- 2 Aanbestedingsbeleid
- 3 Vormgeving en aansturing Voorjaarsnota
- 4 Verkennend onderzoek Afvalkosten

Beheer gemeentelijke panden en gronden: reserveonderwerp.

Vanuit het onderzoeksprogramma 2007 liepen begin 2008 nog door:

- 5 Onderzoek naar Leefbaarheid in aandachtswijken
- 6 Subsidiebeleid

In het jaar 2007 zou ook aandacht worden besteed aan de zichtbaarheid van de commissie, door de fysieke aanwezigheid in de raad(scommissies), meer en andere communicatie tijdens en na het onderzoek en andere onderzoekswijzen. De commissie zou ook met andere rapportagevormen gaan werken. De doorwerking van de aanbevelingen van de onderzoeken was een belangrijke aandachtspunt .

1.3 Wat heeft de Rekenkamercommissie hiervoor gedaan en wat heeft het opgeleverd?

1. Onderzoek Leefbaarheid in aandachtswijken

Het onderzoek naar de Leefbaarheid in aandachtswijken is in september 2007 gestart en liep nog door in 2008. De Rekenkamercommissie wilde niet zozeer de effectiviteit van het gevoerde leefbaarheidsbeleid onderzoeken.

Het onderzoek ging vooral over de vraag of de besluitvorming door het gemeentebestuur over de aanpak van leefbaarheid in aandachtsbuurtten effectief is. Doel was ook om leerpunten te formuleren voor de betrokkenheid van de gemeenteraad bij het leefbaarheidsbeleid. De Rekenkamercommissie heeft in het onderzoek in het bijzonder ingezoomd op de buurten Orthen-Links, Barten-Zuid en Deuteren. Voor het onderzoek is onder meer een aantal betrokken wijkmanagers, professionals, bestuurders en bewoners geïnterviewd. In het onderzoek zijn de buurten Deuteren, Barten-Zuid en Orthen-Links als casus geselecteerd.

De Rekenkamercommissie was over het algemeen positief over de wijze waarop het leefbaarheidsbeleid wordt vormgegeven. Wel signaleerde de commissie dat een vervolgstap nodig is en dat daarbij een aantal risico's vermeden moet worden.

Uit het onderzoek bleek dat er bij alle betrokkenen niet helder is of de middelen, instrumenten en investeringen die voor leefbaarheid worden ingezet, ook echt werken. Er ligt in aandachtswijken ook een te grote nadruk op veranderingen in de fysieke leefomgeving en te weinig aandacht voor andere aspecten. Er is niet één algemeen beleidskader voor leefbaarheidsbeleid, maar de Rekenkamercommissie vond ook dat dit niet per se nodig is. Wel is op het niveau van de gemeenteraad meer systematisch inzicht in alle aspecten van leefbaarheid nodig, om betere besluiten te kunnen nemen. De betrokkenheid van de gemeenteraad bij dit onderwerp is niet sterk.

De Rekenkamercommissie vond een volgende fase in het leefbaarheidsbeleid nodig en gewenst. In deze fase moet ook de betrokkenheid van de gemeenteraad sterker worden, moet er inzicht komen in de samenhang van de aspecten van leefbaarheid en in de effectiviteit van het handelen van het gemeentebestuur. Ook moet er meer balans komen in de fysieke, sociale en economische maatregelen in aandachtsbuurten en blijft de rol van communicatie cruciaal.

De commissie deed ook de aanbeveling om een debat in de raad te organiseren, waarin de raad een aantal vragen moet beantwoorden over de wijze waarop hij het leefbaarheidsbeleid in de volgende fase wil aansturen en vormgeven. De Rekenkamercommissie deed tot slot de aanbeveling dat de gemeenteraad het college zou moeten vragen om een samenhangend, meerjarig leefbaarheidsprogramma. De uitvoering van dat programma zou periodiek met de gemeenteraad moeten worden besproken. In februari 2008 is het onderzoek Leefbaarheid afgerond.

Doorwerking

De gemeenteraad behandelde het rapport op 14 april 2008. Een motie van GroenLinks werd aangenomen, waarmee een van de drie aanbevelingen (het markeren van de volgende fase in het leefbaarheidsbeleid) werd overgenomen. Ook besloot de raad dat bij de evaluatie van het wijkgericht werken de resultaten van het rapport zouden moeten worden gebruikt en zichtbaar zouden moeten terugkomen. Deze evaluatie en doorontwikkeling van het wijkgericht werken was aanvankelijk gepland in 2008, maar wij hebben begrepen dat deze nu in de eerste helft van 2009 zal worden aangeboden aan de raad. Wij gaan er vooralsnog van uit dat het college dit raadsbesluit daarin meeneemt.

2. Onderzoek naar het subsidiestelsel

In november 2007 is het geplande onderzoek gestart. De Rekenkamercommissie heeft onderzocht in hoeverre de keuzes en beslissingen op het gebied van subsidies zijn gebaseerd op inhoudelijk beleid (sportbeleid, cultuurbeleid). Ook is bekeken of verenigingen en instellingen zich verantwoordend over de verkregen subsidies en of deze verantwoording een rol speelt bij de verstrekking van subsidies daarna. Tot slot heeft de commissie onderzocht of de gemeenteraad voldoende mogelijkheden heeft om besluiten te kunnen nemen over subsidies.

De Rekenkamercommissie concludeerde dat de subsidieverlening bij sport en cultuur niet is gebaseerd op duidelijke inhoudelijke beleidskeuzes. Uit het onderzoek bleek verder dat verantwoording door de instellingen en verenigingen over toegekende subsidies, niet wordt gebruikt voor (bijstelling van) beleid. Ook de besluiten die de gemeenteraad neemt over het subsidiestelsel zijn niet gebaseerd op verantwoordingsgegevens. De Algemene Subsidieverordening, die de basis is voor alle subsidieverstrekkings, en de deelverordeningen op het gebied van sport en cultuur zijn niet

flexibel genoeg om wijzigingen in beleid te kunnen opvangen. De Rekenkamercommissie trekt de conclusie dat het subsidiestelsel en het inhoudelijke beleid op het gebied van sport en cultuur twee los van elkaar opererende systemen zijn.

Uit het onderzoek kwam een beeld naar voren van subsidieverstrekking 'op de automatische piloot'. Er komen nauwelijks inhoudelijke of beleidsmatige overwegingen bij kijken. Dit geldt vooral voor het onderdeel sport. Er is weinig controle op de gegevens die verenigingen bij de aanvraag aanleveren. Er wordt niet regelmatig (apart) geëvalueerd wat de effecten zijn van het subsidiebeleid. Bestaande evaluaties zijn gedateerd. De Algemene Wet Bestuursrecht schrijft voor dat eenmaal in de vijf jaar de effecten en doelstellingen van subsidies geëvalueerd moeten worden. De Rekenkamercommissie heeft geconstateerd dat deze evaluatie in 's-Hertogenbosch niet systematisch plaatsvindt.

De Rekenkamercommissie deed de aanbeveling om bij subsidieverstrekking meer keuzes te maken en deze te baseren op het beleid voor – in dit geval - sport en cultuur. 'Eerst kiezen, dan (ver)delen', zo luidt ook de titel van het onderzoeksrapport. 'Automatische besluitvorming' over subsidies, dus zonder échte keuzes door het college, moet worden vermeden. Maar ook op gemeenteraadsniveau moet worden gekozen. Dit betekent volgens de Rekenkamercommissie dat het college en de raad over informatie moeten beschikken die keuzes mogelijk maken: verantwoordingsinformatie en informatie over effecten van subsidies.

De Rekenkamercommissie beval verder aan om meer werk te maken van verantwoording over verstrekte subsidies. Het subsidiestelsel zou periodiek geëvalueerd moeten worden, zegt de commissie. In een evaluatie moet vooral ook worden gekeken of de subsidies hun doel bereiken en effectief zijn. De Rekenkamercommissie adviseerde het zelfstandig afleggen van verantwoording door organisaties aan het college te bevorderen. Ook de verantwoording van het college aan de gemeenteraad kan beter. De commissie deed de aanbeveling om periodiek een discussie te houden tussen gesubsidieerde organisaties en gemeenteraad.

De Rekenkamercommissie deed ook de aanbeveling om de Algemene Subsidieverordening en deelverordeningen 'flexibeler' te maken, zodat andere of nieuwe beleidsaccenten (bij sport en cultuur) ook in het subsidiebeleid tot uitdrukking kunnen komen.

Doorwerking

Het college meldde in de eerste reactie (hoor en wederhoorprocedure) dat hij enkele aanbevelingen zou willen overnemen. Zo wil het college de Algemene Subsidieverordening nog eens goed onder de loep nemen. Het onderzoeksrapport is in september 2008 in de gemeenteraad besproken. De raad nam twee amendementen aan. De raad besloot op basis van een amendement van Leefbaar 's-Hertogenbosch en Rosmalen:

- de beleidsrelevantie van subsidieverstrekking scherper toetsen;
- dat het inzicht in effecten van subsidies moet worden verhoogd;
- de Algemene Subsidie Verordening flexibeler te maken.

De eerste twee moeten worden geïmplementeerd in de planning-en controlcyclus. Over de beleidseffecten van subsidies wordt in ieder geval gerapporteerd bij de jaarrekening. Keuzes worden inzichtelijk gemaakt in de Voorjaarsnota en de verdeling gebeurt bij het vaststellen van de Begroting. De Algemene Subsidie Verordening wordt aangepast met in achtneming van het derde besluit. Met een amendement van de VVD-fractie besloot de raad bovendien om in het kader van de budgetcyclus bij het jaarverslag het college te doen rapporteren over effecten van de niet via beleidsgestuurde contractfinanciering (BCF) verstrekte subsidies;

Het college meldde bij brief van 7 januari 2009 aan de raad hoe zij de amendementen wil gaan uitvoeren. De raad krijgt jaarlijks "inzicht in enerzijds de doelstelling van de afzonderlijke subsidie categorieën en anderzijds in een aantal meetpunten, dat een beeld geeft over de effecten van de subsidie (doelstelling)." Het college schrijft dat het overgrote deel van de gewenste informatie niet op tijd beschikbaar kan zijn, waardoor het college de door uw raad gevraagde gegevens niet in het jaarverslag kunnen verstrekken. Het college zegt uiterlijk medio oktober 2009 een raadsinformatiebrief te zullen sturen. Over de bijstelling van de Algemene Subsidieverordening zegt het college een discussienotitie toe, die na afloop van een intern onderzoek. "Na het zomerreces, mogelijk in eerste instantie aan de hand van een discussienotitie, zullen wij u een aantal zaken voorleggen".

De Rekenkamercommissie constateert dat het college de door de raad genomen besluiten grotendeels niet uitvoert. Wij hebben onze opvattingen over de uitvoering door het college per brief gemeld aan de gemeenteraad.

3. Vormgeving en stuurbaarheid Voorjaarsnota

De raad heeft op meerdere momenten aangegeven behoefte te hebben aan een andere opzet van de Voorjaarsnota (VJN). De Rekenkamercommissie heeft de VJN na verschijning geanalyseerd en de gemeenteraad per brief een aantal eerste indrukken meegegeven die de raad van dienst kunnen zijn bij de beoordeling en behandeling van de VJN in de gemeenteraad. De commissie heeft vervolgens ook het besluitvormingstraject van de VJN onderzocht.

In een brief gedateerd 14 mei 2008 heeft de Rekenkamercommissie eerste inzichten aangeboden aan de gemeenteraad. Geconstateerd wordt toen dat het college niet aan alle wensen van de raad tegemoet was gekomen. Belangrijkste constatering waren:

1. Het college ziet de VJN te veel als een eerste begrotingsvoorbereiding (met veel detailvoorstellen) en niet als visiedocument van de raad.
2. De link tussen de concrete voorstellen en de beleidsmatige keuzes was niet helder.
3. Het benadrukken van duurzame verbindingen tussen de belangrijkste speerpunten van beleid wordt als stapje extra bovenop het college-akkoord gekwalificeerd.
4. Het college had niets gedaan met de suggestie van de fractievoorzitters om ook input van externe partijen te betrekken bij de beleidsmatige keuzes.

Na aanbieding van deze eerste inzichten heeft de Rekenkamercommissie de behandeling van de Voorjaarsnota in de raad geobserveerd.

Per brief van de Rekenkamercommissie d.d. 24 oktober 2008 heeft de Rekenkamercommissie een eindrapportage aan de raad aangeboden. Hierin is een aantal verbeter suggesties gedaan met betrekking tot de inhoud en de opzet van de VJN, alsook met betrekking tot de procedure van de VJN.

1. Begin de VJN, maar ook begroting, jaarverslag, tussen- en voortgangsrapportages, steeds met een duidelijke koppeling met het collegeprogramma in termen van het al dan niet behalen van de gewenste resultaten, inclusief de oorspronkelijk geraamde kosten en de afwijkingen daarin.
2. Geef (met prioritering en argumentatie daarachter) aan wat de nieuwe, de te intensiveren, of juist te verminderen/beëindigen activiteiten zijn en wat daarvoor de (politiek-bestuurlijke) redenen zijn. Vul in die zin het collegeprogramma aan c.q. actualiseer het.

3. Geef, indien er meer middelen beschikbaar zijn, aan hoe de inzet daarvan is gewogen in relatie tot het collegeprogramma en hoe daarover bij de begrotingsbehandeling besloten moet worden.
4. Voeg een apart hoofdstuk toe aan de VJN met de gevraagde of aangeboden suggesties van externe partijen met oplossingen voor maatschappelijke problemen of uitdagingen.
5. Verwerk relevante externe rapporten en informatie (statistische gegevens, trendrapporten, extern onderzoek) en intern vergaarde informatie (bijvoorbeeld in raadsdebatten verzamelde informatie en genomen besluiten) in de VJN. Geef de takendiscussie die de raad momenteel voert een vaste plek in de planning- en controlcyclus.
6. Bundel de informatie zoals bedoeld onder 5 tot een zogenaamde Stadsmonitor, zoals ook Eindhoven die sinds vorig jaar kent.
7. Geef in scenario's (bijvoorbeeld met conjuncturele bandbreedtes en eventueel te verwachten inkomsten zoals Essent-gelden) aan wat het financieel perspectief is en wat de prioriteiten op hoofdlijnen zijn. Breng nieuwe financiële informatie van goede informatie voorzien op tafel, zonder daar direct uitgaven aan te koppelen.
8. Geef inkomsten en uitgaven, reserves en voorzieningen, transparant en begrijpelijk aan en leg daarin keuzes voor aan de raad. Scheid daarbij investeringen en jaarlijkse exploitatielasten.

Ook deed Rekenkamercommissie een aantal procedurevoorstellen, bijvoorbeeld over het organiseren van een hearing/ politieke markt door de raad. Dit om externen te betrekken bij door de raad te focussen onderwerpen.

Doorwerking

Het college heeft op 17 december 2008 als volgt gereageerd op de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie (samengevat):

- Het college is voornemens één keer per vier jaar een trendrapportage (vergelijkbaar met de Eindhovense Stadsmonitor, met een vergelijking met andere grote steden) te maken, voor het eerst bij de volgende voorjaarsnota met een jaarlijkse update bij de voorjaarsnota. In de trendrapportage wil het college aangeven wat het college ziet als zorgpunten op de verschillende beleidsterreinen (gebruikmakend de bevindingen uit de takendiscussie) en welke keuzes op de verschillende beleidsterreinen de komende jaren tot meer (financiële) inzet zouden moeten leiden.
- Het college wil, nadat de raad bij de behandeling van de voorjaarsnota de richting bepaald heeft, bij de begrotingsbehandeling komen tot een vertaling in concrete maatregelen zowel inhoudelijk als financieel per beleidsveld.
- Het college ziet geen rol van derden in het proces van de voorjaarsnota anders dan de inbreng voor de trendrapportage.
- Het college vindt het onverstandig een voorjaarsnota zonder financiële richting aan te bieden. Het college vindt het eerder gewenst in de voorjaarsnota een beeld te geven van het nieuwe beleid met een financiële onderbouwing, waarbij het college beleidsvoorstellen zo wil formuleren en van richtinggevend bedragen wil voorzien dat de raad afwegingen kan maken en voldoende ruimte overhoudt voor discussie en beleidsbepaling.

Vanuit de raad is een initiatiefvoorstel voorbereid om de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie in concrete besluiten om te kunnen zetten. Het initiatiefvoorstel is geagendeerd voor de raadsvergadering van 16 februari 2008.

4. Onderzoek afvalkosten

De Rekenkamercommissie wilde in 2008 in een kort, verkennend onderzoek bezien hoe de tarieven van de afvalstoffenheffing zijn opgebouwd en hoe deze zich verhouden tot de geleverde diensten, service en kwaliteit. De Rekenkamercommissie wilde onderzoeken of de organisatie, gegeven de tarieven, op hoofdlijnen efficiënt is georganiseerd en of de bewoners van de gemeente op dit punt 'waar voor hun geld' krijgen.

De commissie is tot de volgende conclusies gekomen:

- Intern is sturingsinformatie beschikbaar en worden kosten beheerst

De afvalstoffendienst heeft intern de benodigde sturingsinformatie beschikbaar. De dienst beheerst hiermee de kosten en heeft er vol op gestuurd om binnen bestaande budgetten de kosten voor de nieuwe huisvesting te kunnen dekken.

- Informatievoorziening aan raad beperkt en positie in de praktijk onduidelijk

Het ontbreekt de raad aan het integrale inzicht in de kostenontwikkeling om te kunnen controleren en (bij)sturen. De informatie in de reguliere planning- & controlcyclus is daarvoor te beperkt en te weinig integraal opgezet. De raad krijgt niet het zicht op de onderbouwing van de afvalbegroting als geheel en de verbanden met de ontwikkeling van de afvalreserves.

Een verklaring hiervoor is wellicht dat gedacht wordt dat de raad minder sturingsbehoefte heeft omdat het product afval als gesloten huishouding wordt gezien, waarbij meevallers (en ook tegenvallers) 'automatisch' in de afvalreserves worden gestort (of onttrokken).

Een andere verklaring kan zijn dat de afvalstoffendienst meer als een bedrijf op afstand wordt gezien, ook al maakt het nog integraal onderdeel uit van de gemeentelijke organisatie en begroting. De Rekenkamercommissie heeft ervaren dat de positie van het afvalstoffenbedrijf in de praktijk niet duidelijk is: een integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie (dus ook vallend onder de gemeentelijke planning- en controlafspraken), maar in de praktijk zelfstandig functionerend, met een daarop afgestemde, beperkte, informatiestroom richting college en raad.

Daarmee is de mogelijkheid om te sturen en toezicht te houden vanuit het bestuur te beperkt. Te meer ook omdat er voor de afvalstoffendienst geen ander bestuursorgaan is ingesteld om te sturen of toe te zien, zoals bij een overheidsgedomineerde vennootschap in de vorm van een raad van commissarissen of een aandeelhoudersvergadering wél het geval is.

- Overige conclusies:

- Erg voorzichtige begrotingen. De budgetten in de afvalbegroting zijn erg voorzichtig geraamd. Gezien de grote jaarlijkse overschotten is de vraag of de begroting niet té ruim is opgesteld en of bij de kostenramingen voor nieuw beleid (zoals de aanpak illegale stort) niet te veel van het meest ongunstige scenario wordt uitgegaan.
- Normale afvaltarieven, goede prestaties. Ten opzichte van andere gemeenten zijn de afvaltarieven voor de burger gemiddeld en levert de dienst goede prestaties
- Onderlinge verbanden voor raad onvoldoende zichtbaar. De financiële informatie over afval komt versnipperd bij de raad. Er is daarmee geen integraal overzicht. De raad kan voorstellen en besluiten daardoor niet altijd goed doorgronden.
- Geen integrale afweging in raad. Door het product afval als vanzelfsprekend te beschouwen als een gesloten huishouding, waarbij winsten automatisch in de reserves worden gestort, wordt het onderdeel afval uitgesloten van de integrale beleidsafweging in de raad. Dit terwijl voor het bestemmen van het saldo van het onderdeel bedrijfsmatige activiteiten een volledig integrale afweging wel mogelijk is.

De aanbevelingen uit dit onderzoek waren:

1. Verbeter de informatievoorziening aan het gemeentebestuur.

Verbeter de informatievoorziening naar het gemeentebestuur, zodat het college en de gemeenteraad periodiek die informatie ontvangen die nodig is om te kunnen sturen en controleren. Gezien de grootte van de bedragen gaat het in ieder geval ook om cijfers én om een toelichtende analyse van de beleidsrelevante onderdelen kosten, milieu en service.

2. Initieer een discussie over een sluitend systeem van sturing en toezicht.

Zorg er voor dat er vanuit het bestuur een sluitend systeem van sturing en toezicht komt, (onverlet de vorige aanbeveling om de informatievoorziening aan het gemeentebestuur te verbeteren). Zo kan worden voorkomen dat (zoals in de huidige hybride situatie) blijvend op twee gedachten wordt gehinkt: formeel onderdeel van de gemeentelijke organisatie, maar in praktijk op afstand van de in de gemeente gebruikelijke plannings- en verantwoordingscyclus zonder een andere vorm van sturing en toezicht.

Doorwerking

Het onderzoeksrapport is gereed en is op 5 januari 2009 aangeboden aan het college van B&W voor de hoor en wederhoorprocedure. De raadscommissie Ruimtelijke Ontwikkelingen en Beheer (ROB) voert een takendiscussie over het onderwerp 'afval'. Zodra de reactie van het college binnen is, bieden wij het rapport aan aan de gemeenteraad.

5. Multifunctionele wijkaccommodaties

Op 22 mei 2008 kondigden wij een onderzoek aan naar de multifunctionele wijkaccommodaties in de gemeente 's-Hertogenbosch. Met dit onderzoek wilde de Rekenkamercommissie inzicht verschaffen in de taken, de bezetting, het gebruik, het toezicht, het beheer, de financiële stromen, de verantwoording van accommodaties met een wijk- of buurtfunctie die (in beheerdienst of door middel van subsidies) door de gemeente 's-Hertogenbosch worden gefinancierd. Om daardoor een beoordeling mogelijk te maken van de wijze waarop deze accommodaties hun publieke taak uitvoeren en het gemeentelijke beleid op dit terrein wordt ingevuld.

Tijdens het vooronderzoek is ons gebleken dat er vanuit het college inmiddels een aantal projecten in gang is gezet rondom het onderwerp accommodaties en brede scholen: het project ruimtebiedende accommodaties en met daaruit voortvloeiende herijking van beleid en subsidieregeling, het integraal accommodatieplan en het onderzoek ex artikel 213a Gemeentewet naar het beheer van de Brede Bossche Scholen. Vooral het eerstgenoemde project toont in de wijze van dataverzameling en probleemstelling overlap met het door ons beoogde onderzoek.

Omdat wij de beheerders en besturen van de accommodaties niet wilden belasten met een parallel lopend en vergelijkbaar onderzoek én vanuit efficiencyoogpunt c.q. een verantwoorde besteding van overheidsmiddelen, hebben wij de raad eind september 2008 per brief verteld dat wij ons onderzoek aanhouden totdat de resultaten van genoemde projecten bekend zijn. De Rekenkamercommissie wil de resultaten van deze projecten als input gebruiken voor het eigen onderzoek. Maar ook willen wij de gemeenteraad dwarsverbanden en de relevante sturingsvragen uit deze projecten voorleggen.

Wij voeren dit onderwerp opnieuw op in ons Onderzoeksprogramma 2009.

6. Aanbestedingsbeleid

In december 2008 startten wij het onderzoek naar het aanbestedingsbeleid. Dit onderzoek loopt nog door in 2009. Wij concentreren ons in dit onderzoek op de onderhandse aanbestedingen (tot €50.000) De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Hoe zien het beleid en de verantwoordelijkheden eruit ten aanzien van aanbestedingen, is de uitvoering conform het beleid en hoe ziet de specifieke situatie ten aanzien van onderhandse aanbestedingen eruit? Het beschrijvende deel van het onderzoek is gereed. De commissie is nog bezig met de feitelijke analyse van de aanbestedingen. Het rapport wordt naar verwachting in februari/maart 2009 naar de raad gezonden.

7. Reserveonderwerp: effectiviteit gemeentelijke lobby

Het onderwerp effectiviteit gemeentelijke lobby stond voor 2008 'reserve' en was niet ingepland. Uitvoering van het onderzoek was afhankelijk van het verloop van de andere onderzoeken en de beschikbare tijd. Het onderzoek is vanwege tijdgebrek in 2008 niet uitgevoerd. In 2009 zal de commissie dit onderwerp niet meer inplannen.

Communicatie met de gemeenteraad in 2008

In 2008 heeft de commissie intensief met de raad en raadscommissies gecommuniceerd. Schriftelijk, maar vooral ook mondeling. Vooral het interactieve onderzoek naar de Voorjaarsnota heeft tot een aantal gesprekken geleid met de commissie FES. Met de commissie MO is gesproken over de onderzoeken 'leefbaarheid' en 'subsidiestelsel'. Verder sprak de Rekenkamercommissie met het presidium en met individuele commissie- en fractievoorzitters en raadsleden.

Een voornemen voor 2008 was om rapporten niet standaard (alleen) in rapportvorm te presenteren. De Rekenkamercommissie wilde de conclusies en aanbevelingen naast, of in plaats van, een onderzoeksrapport in een andere, meer aansprekende vorm proberen te gieten. Wij hebben dit in de praktijk gebracht bij de presentatie van de resultaten van ons onderzoek naar de Voorjaarsnota.

Overige activiteiten in 2008

De Rekenkamercommissie is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Dit om kennis en ervaring over het lokale rekenkamerwerk uit te kunnen wisselen. Aan de NVRK is een landelijke Kring van Secretarissen verbonden. Ook in 2008 was de secretaris van de Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch voorzitter geworden van deze Kring.

De voorzitter heeft tijdens het jaarlijkse vakcongres de 'Dag van de Lokale Rekenkamer' een workshop geleid over de werving van externe leden voor rekenkamers. Ook heeft de commissie deelgenomen aan het jaarcongres van de NVRK.

1.4 Wat is er met de uitkomsten van eerdere onderzoeken gedaan?

In de vorige paragraaf beschreven wij al wat er met de uitkomsten van de onderzoeken uit 2008 is gebeurd. In deze paragraaf gaan wij in op de doorwerking van eerder verrichte onderzoeken.

Het vervolgonderzoek Wonen: 'Woonbeleid, succes- en faalfactoren'

De Rekenkamercommissie heeft in 2007 onderzoek verricht naar de succes – en faalfactoren van de projecten Paleiskwartier en Boschveld. Met het onderzoek beoogde de commissie inzicht te geven in

de factoren die het succes of falen van een woningbouwproject bepalen en leerpunten te formuleren voor de toekomst van het woonbeleid. Informatie die voor de raad belangrijk was in een periode waarin het nieuwe woonbeleid werd bepaald: het beleidsdebat Wonen in de gemeenteraad en de vaststelling van de Nota Wonen.

De Nota Wonen, die na de zomer van 2007 verscheen, bevatte echter geen uitvoeringsplan en op één uitzondering na, (een jaarlijks woondebat) waren de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie niet herkenbaar verwerkt in de nota. De raad stelde de Nota Wonen vast. De portefeuillehouder zegde toe bij de Najaarsnota Wonen met een uitvoeringsplan te zullen komen, in relatie tot het convenant met de corporaties. Ook de Najaarsnota Wonen 2007 bevatte geen uitvoeringsplan voor de aanbevelingen. Ook in 2008 heeft geen merkbare doorwerking van de aanbevelingen plaatsgehad. Het met een raadsbreed amendement versterkte raadsbesluit van 13 juni 2007 is daarmee nooit uitgevoerd.

Het onderzoeksrapport heeft wel een jaarlijks voortgangsdebat over Wonen opgeleverd en dat doet de commissie deugd. Overigens adviseerde Rekenkamercommissie meer sturingsmomenten per jaar. De andere aanbevelingen zijn, ondanks het heldere raadsbesluit en amendement van 13 juni 2007, niet herkenbaar opgepakt en in een uitvoeringsplan vevat. De Rekenkamercommissie meldde in het vorige jaarverslag al dat raad en college hier kansen hebben laten liggen om tot een betere aansturing van het Woonbeleid te komen.

1.5 Lessen uit het voorbije jaar

Aandacht voor doorwerking onderzoeksresultaten en raadsbesluiten

De doorwerking van de resultaten van rekenkameronderzoek en van de genomen raadsbesluiten over het onderzoek is, twee jaar na verplichte invoering bij alle gemeenten, een aandachtspunt voor de meeste rekenkamers. Ook in 's-Hertogenbosch is dit een leerpunt gebleken. Raadsbesluiten over onderzoek worden met enige regelmaat niet, of in een sterk gewijzigde c.q. afgezwakte vorm, uitgevoerd. Wij merken wel een toenemende alertheid binnen de raad om zelf de besluitvorming over rekenkamerrapporten actief op te pakken.

Het is niet aan de Rekenkamercommissie om de uitvoering van besluiten over rekenkameronderzoek te controleren of te bewaken. In ons jaarverslag zullen wij onze indruk van de doorwerking geven.

Indien nodig zullen wij de raad ook tussentijds signalen geven.

Wij zouden ook de suggestie willen doen om de doorwerking van rekenkameronderzoek te formaliseren. In de Verordening op de Rekenkamercommissie staat nu geen procedurebepaling die het oppakken en monitoren van de invoering van door de raad overgenomen aanbevelingen regelt. Een dergelijke regeling is overigens niet uniek in gemeenteland.

Onderzoek 'dichter tegen de raad aan'

Met het onderzoek 'Voorjaarsnota' hebben wij in 2008 ervaring opgedaan met een geheel andere werkvorm. Het was geen klassiek onderzoek, maar meer een begeleidings- en adviestraject. De Rekenkamercommissie heeft in het gehele traject nauw samengewerkt met de raad(scommissie). Dit heeft naar ons gevoel geleid tot een rapportage die nog dichterbij de actualiteit en wensen van de raad. Gegeven de ervaring met dit onderzoek, willen wij in 2009 een vergelijkbaar traject opzetten.

Meer aandacht voor verkenningsfase in vooronderzoek

In 2008 hebben wij ervaren dat meer aandacht voor de verkenningsfase van het onderzoek cruciaal is. Het onderzoek Multifunctionele Wijkaccommodaties hebben wij, zoals beschreven, uitgesteld tot 2009. De informatie om tot dit besluit te komen hadden wij wellicht eerder kunnen vergaren en meewegen, voordat wij het onderzoek aankondigden. In 2009 willen wij meerdere vooronderzoeken opstarten, om vervolgens pas te beslissen of het hoofdonderzoek wel of niet wordt uitgevoerd. Het vooronderzoek leidt tot een antwoord op de vraag of het onderzoek uitvoerbaar en actueel is en of het een meerwaarde kan hebben voor de gemeenteraad. Een tweede doel van de vooronderzoeken is om de probleemstelling scherp te krijgen en meer tot de kern te kunnen doordringen. Wat wil de raad nu écht weten rondom dit onderwerp? Wat zijn de interessante vragen?, etc. Dit leerpunt hebben wij verwerkt in de opzet van ons onderzoeksprogramma 2009-2010.

Voorstel: aanpassing verordening

Wij zijn er voorstander van de Verordening op de Rekenkamercommissie 2006 aan te passen c.q. aan te vullen met de volgende onderdelen.

1. Doorwerking aanbevelingen

De Rekenkamercommissie ziet graag een bepaling in de verordening waarin een vaste termijn van afhandeling of reactie op de aanbevelingen wordt opgenomen. Wanneer een aanbeveling niet meteen kan worden uitgevoerd, moet de redengeving daarvoor worden aangegeven evenals de termijn waarbinnen die uitvoering dan wél kan plaatsvinden. Aanvullend kan worden bepaald om in het jaarverslag van het college aan de raad terug te melden over de implementatie van aanbevelingen uit alle onderzoeken.

2. Ambtelijk en bestuurlijk hoor en wederhoor

De ervaring met het onderzoek Voorjaarsnota is dat een meer 'interactief' traject met de gemeenteraad en/of raadscommissie effectief en leerzaam kan zijn. De werkwijze in dit soort 'adviestrajecten' wijkt af van de traditionele procedure van de onderzoeksrapporten, waarbij eerst een reactie van betrokkenen en van het college wordt gevraagd alvorens een onderwerp in de raadscommissie en raad aan de orde komt. Hoewel een dergelijke nieuwe werkwijze ook volgens de huidige verordening al mogelijk is, zouden wij de verordening op sommige punten toch wat willen verduidelijken

Wij zullen het initiatief nemen voor een wijziging van de verordening.

1.6 Wat heeft dat gekost?

De Rekenkamercommissie is bevoegd binnen een aan haar bij de begroting beschikbaar gesteld budget uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken. Voor 2008 ging het om een budget van circa € 70.000 voor het verrichten van onderzoek en overige kosten. Het budget van de commissie bestaat voorts uit personeelskosten van de secretaris.

Overzicht onderzoeksbudget per 31 december 2008

	Begroot 2008	Werkelijk 2008	Resterend budget
Onderzoekskosten	59.000	26.000	23.000
Presentiegelden	10.000	17.000	-7000
Overige	750	775	-25
TOTAAL	70.000	44.000	16.000

De overschrijding op de post 'onderzoekskosten' wordt veroorzaakt door het feit dat het onderzoek 'Multifunctionele Wijkaccommodaties' zoals hiervoor beschreven niet in 2008 is uitgevoerd. Het budget voor dit onderzoek kan overigens niet worden overgeheveld naar 2009. De overschrijding op de post 'presentiegelden' wordt veroorzaakt door het feit dat de commissie in 2008 relatief veel onderzoek zelf heeft verricht, waarvoor (extra) bijeenkomsten van leden van de Rekenkamercommissie nodig waren.

2. Onderzoeksprogramma 2009-2010

2.1 Inleiding: 'flexibeler programma, meer vooronderzoek en meerjarig'

Flexibeler opbouw programma

In 2008 koos de Rekenkamercommissie ervoor om haar werkplanning volledig in te vullen. Voor het nieuwe onderzoeksprogramma willen wij dit anders aanpakken. Wij willen minder vaste, vooraf gekozen onderwerpen opnemen en daardoor meer ruimte houden voor eventuele actuele onderwerpen die zich in de loop van het jaar aandienen. Deze kunnen door de raad worden aangedragen, of de commissie kan zelf kiezen om een onderwerp 'direct' te gaan onderzoeken als het actueel is

In het jaarverslag schreven wij al dat het belangrijk is meer tijd te steken in vooronderzoek op een aantal onderwerpen en daarna (als het vooronderzoek een goede probleemstelling en -analyse oplevert) enkele hoofdonderzoeken te verrichten. De commissie wil proberen in de onderzoeksfase sneller tot de kern van het onderwerp door te dringen. Het is dan belangrijk goed te weten wat er aan de hand is, wat er mis is, wat er precies gebeurd is en wat de politieke relevantie is.

Vooronderzoek en hoofdonderzoek

Het onderzoeksprogramma bevat, naast twee onderwerpen die in ieder geval worden opgepakt, drie onderwerpen met een globale probleemstelling. Voor deze onderwerpen wordt een 'vooronderzoek' verricht. Doel van dit vooronderzoek is om de politieke en maatschappelijke relevantie te achterhalen en precies te weten wat de kern van het probleem is. Na dit vooronderzoek wordt eventueel een hoofdonderzoek gestart.

Meerjarig programma

Vanwege de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2010 hebben wij de looptijd van dit onderzoeksprogramma met half jaar verlengd, tot medio 2010. Na de verkiezingen zullen wij voor de nieuwe gemeenteraad een vers onderzoeksprogramma voorbereiden, waarbij we eventuele suggesties van deze nieuwe raad zullen meewegen.

2.2 Wat wil de Rekenkamercommissie bereiken?

De Rekenkamercommissie schreef al eerder dat het een mooi resultaat zou zijn als de rekenkamercommissie zich "in deze raadsperiode ontwikkelt tot een gerespecteerd en waardevol instituut van en voor de gemeenteraad". De commissie wil zich in 2009, richting de komende raadsverkiezingen, verder ontwikkelen tot het instituut dat ons en de raad voor ogen staat. In 2007 en 2008 zijn al nieuwe werkvormen geïntroduceerd. Waar nodig zal de commissie ook in 2009 accenten verleggen op basis van signalen uit de gemeenteraad en eigen ervaringen.

De verordening op de rekenkamercommissie vraagt de commissie onderzoek te verrichten naar:

1. doeltreffendheid: zijn de beoogde effecten van het beleid ook daadwerkelijk behaald?
2. doelmatigheid: is de voorbereiding en uitvoering van beleid efficiënt verlopen?
3. rechtmatigheid: voldoet de uitvoering aan de wettelijke kaders en regelgeving?

De maatschappelijke effecten en de politieke sturing van de raad hierop blijven onder de speciale aandacht van de commissie.

Een belangrijk doel is ook in 2009 de communicatie met de gemeenteraad. In 2007 en 2008 hebben wij geïnvesteerd in de frequentie van en de vorm van de communicatie met de raad. Op diverse momenten in het jaar, rondom bijvoorbeeld start en einde van onderzoeken, het onderzoeksprogramma en via schriftelijke communicatie heeft de commissie zich laten zien.

In 2009 willen de 'zichtbaarheid' voor de raad verder verbeteren door:

- 1 Meer ruimte te creëren en mogelijkheden te bieden voor kortere, actuele onderzoeken. Dit zowel op eigen initiatief als na een eventueel substantieel verzoek vanuit de raad.
- 2 Opnieuw fysiek aanwezig te zijn in raadscommissies.
- 3 Onderzoeksresultaten, conclusies en aanbevelingen op een pakkende wijze te presenteren, zoals bij het onderzoek naar de Voorjaarsnota 2009.
- 4 Het opnieuw kiezen van een interactief onderzoek, waarbij de commissie nauw samenwerkt met de raad(scommissie), overigens met behoud van haar onafhankelijke rol.

Een ander doel in 2009 is het verbeteren van de doorwerking van de onderzoeksresultaten. De commissie wil hier via twee sporen aan werken:

- door aanpassing van de Verordening op de Rekenkamercommissie;
- door het waar mogelijk monitoren van de implementatie van de aanbevelingen die door de raad worden overgenomen. Hierover schreven wij al in het jaarverslag over 2008. Indien nodig zullen wij de raad per brief of anderszins attenderen op zaken die ons opvallen bij de invoering van aanbevelingen.

Kortom, de rekenkamercommissie wil in 2009-2010:

- *verder bouwen vanuit de basis die in 2007 en 2008 met de nieuwe commissie is gelegd en een gerespecteerd en waardevol instituut worden van en voor de raad;*
- *onderzoek (blijven) doen naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur;*
- *daarmee een bijdrage leveren aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente, en de kaderstellende, sturende en controlerende rol van de raad hierin;*
- *waar mogelijk en nodig korte, 'actuele' onderzoeken gaan verrichten op eigen initiatief en eventueel op verzoek van de raad;*
- *frequent contact en overleg hebben met de gemeenteraad en de onderzoeksresultaten op een aansprekende manier presenteren;*
- *meer werk maken, voor zover dat in de invloedssfeer van de Rekenkamercommissie ligt, van de doorwerking van de onderzoeksresultaten.*

2.3 Wat gaat de Rekenkamercommissie daarvoor doen?

2.3.1 Onderzoeken

Hoe komt de commissie aan haar onderwerpen?

De commissie stelt zelf haar onderzoeksagenda samen. Maar de commissie gebruikt hierbij wel enkele bronnen. De commissie werkt uiteindelijk voor de raad en ten dienste van de Bossche samenleving. Voor de samenstelling van dit programma en de groslijst waar het op gebaseerd is, heeft de Rekenkamercommissie in november 2008 aan de raadsleden en fracties gevraagd om suggesties aan te leveren. Twee fracties hebben gereageerd met suggesties. Op de website van de Rekenkamercommissie staat een formulier waarmee burgers onderwerpen kunnen aanreiken. De commissie kijkt ook naar de omgeving: welke onderwerpen zijn actueel bij andere rekenkamers? Tot slot hanteren de commissieleden eigen kennis en inzichten over mogelijke nieuwe onderwerpen.

Weging van mogelijke onderwerpen

De rekenkameronderzoeken moeten gaan over het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en bestuur. De onderzoeken worden niet ingezet als oordelend instrument over het college, het ambtelijke apparaat of de griffie. Zij moeten een bijdrage leveren aan een lerende cultuur en niet aan een afrekencultuur.

Het onderzoeksprogramma kan bestaan uit onderzoeken van verschillend grootte, werkvorm en kaliber. Het kan gaan om zogenaamde 'quick scans' in bijvoorbeeld een briefvorm, om onderzoek à la Voorjaarsnota 2009, maar ook om grotere onderzoeken. In 2009-2010 wil de commissie, zoals gezegd, nog meer ruimte creëren voor eventuele korte, actuele onderzoeken. Dit houdt in dat het programma niet vol wordt gepland om zodoende capaciteit beschikbaar te hebben als de actualiteit dat vraagt.

De *selectiecriteria* voor de onderzoeksonderwerpen zijn:

- het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad;
- het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;
- het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;
- er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;
- het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;
- het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;
- in het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;
- het onderwerp vormt niet al object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.

Het programma voor 2009-2010

De Rekenkamercommissie streeft in 2009-2010 naar het uitvoeren van de volgende onderzoeken:

1. Multifunctionele wijkaccommodaties
2. Jaarverslag / Jaarrekening 2008
3. Vooronderzoek (onderdeel van de) Wet Maatschappelijke Ondersteuning
4. Vooronderzoek Deelnemingen gemeente

1 Multifunctionele wijkaccommodaties

Dit onderwerp is al uitgewerkt in het onderzoeksprogramma 2008. Het wordt opnieuw ingepland voor 2009. De achtergrond hiervan is al toegelicht in het jaarverslag.

2 Jaarverslag / Jaarrekening 2008

Het traject van het onderzoek Voorjaarsnota 2009 leert, dat een interactief traject met de raad(scommissie), als zinvol wordt ervaren. Wij hebben vernomen dat de brieven goed ontvangen zijn en dat de raad ze prettig hanteerbaar en leesbaar vond. Dit heeft ons doen besluiten om in 2009 een vergelijkbaar traject te kiezen: het Jaarverslag / Jaarrekening 2009.

Op 20 mei 2008 heeft de raad bij de behandeling van het Jaarverslag 2007 een motie aangenomen, met het verzoek aan het college om een aantal verbeterlagen te maken in het jaarverslag. Het college heeft daarop door middel van een brief d.d. 9 december 2008 gereageerd. De raad heeft in februari 2009 een initiatiefvoorstel besproken, waarin verbeteringen worden voorgesteld voor de planning en controlcyclus. De Rekenkamercommissie wil, analoog aan het onderzoek naar de Voorjaarsnota 2009, de Jaarrekening/Jaarverslag 2008 onderzoeken, met het oog op de aangekondigde verbeteringen. Hierover zullen wij de raad per brief informeren. Daarnaast zal de Rekenkamercommissie het besluitvormingstraject bijwonen en analyseren, uitmondend in een eindrapportage per brief.

3 Vooronderzoek (onderdeel) Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is per 1 januari 2007 van kracht geworden. In de Wmo zijn de Welzijnswet, Wet Voorzieningen Gehandicapten en een deel van de Awbz ondergebracht. In februari 2006 stelde de gemeenteraad het Beleidskader maatschappelijke ontwikkeling vast. Samen met het beleidsplan in Hoofdzaken 2006-2010 stelt dat de uitgangspunten vast voor de uitvoering van de Wmo. Daarna zijn benodigde verordeningen en besluiten vastgesteld. Er is een Wmo Adviesraad 's-Hertogenbosch ingesteld. In juni 2007 is het beleidsplan 'Meedoen en erbij horen' vastgesteld, een Wmo-plan voor de periode 2007 – 2010'. De reikwijdte van het beleidsplan is vier jaar (2007-2010). Inmiddels kent de gemeente 's-Hertogenbosch ook een Wmo-monitor, waarmee effecten, resultaten en tevredenheid worden onderzocht en geïnventariseerd. Met de Wmo is de verantwoordelijkheid van de gemeente in het sociale domein aanzienlijk vergroot. Reden om onderzoek te doen naar één van de taken die onder de Wmo vallen. De Rekenkamercommissie wil om te beginnen een vooronderzoek verrichten. In dit vooronderzoek worden de precieze probleem- en vraagstelling bepaald. Ook wordt bepaald welk onderdeel van de Wmo de commissie zal onderzoeken. Omdat de effecten van de nieuwe wetgeving en uitvoering binnen de gemeente 's-Hertogenbosch nog niet in volle omvang bekend zullen zijn, zal de strekking en reikwijdte van het onderzoek worden aangepast op de fase waarin de Wmo-uitvoering zich bevindt.

4 Vooronderzoek verbonden partijen

De gemeente voert zelf een groot aantal taken uit, maar heeft daarnaast de mogelijkheid taken samen met anderen en 'op afstand' uit te voeren, met zogenaamde verbonden partijen. Verbonden partijen kunnen zijn: deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Soms is de gemeente genoodzaakt om taken met anderen uit te voeren. In andere gevallen is dit een keuze van het gemeentebestuur. De verbonden partijen voeren dan beleid uit dat de gemeente in principe ook zelf kan (blijven) doen. De gemeente mandateert als het ware de verbonden partij, maar blijft de uiteindelijke verantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Voor de gemeenteraad betekent dit dat er ook voor de taken die door verbonden partijen worden uitgevoerd daarom nog steeds een kaderstellende en controlerende taak is weggelegd. In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is daarom geregeld dat in de programmabegroting een paragraaf 'verbonden partijen' dient te worden opgenomen waarin de gemeenteraad inzicht wordt gegeven in welke verbonden partijen de gemeente participeert, om welke reden en welke risico's daarmee samenhangen. Toch lijkt de directe invloed van de raad op verbonden partijen in de praktijk vaak kleiner dan bij gemeentelijk beleid. Dit terwijl het budget van verbonden partijen een aanzienlijk deel van het totale gemeentelijke budget omvat.

Dit alles roept bij de Rekenkamercommissie de vraag op welke risico's het op afstand zetten van de uitvoering van taken met zich meebrengt en welke aandacht er binnen de gemeente is voor de sturingsrelatie met verbonden partijen. De Rekenkamercommissie van de gemeente wil graag weten hoe de risicobeheersing bij en de sturingsrelatie met verbonden partijen binnen de gemeente is vormgegeven. Voor wat betreft die sturingsrelatie is het vooral interessant om na te gaan welke invloed de gemeenteraad heeft bij het werken met verbonden partijen (van kaderstellend tot controlerend).

Aan de hand van het verkregen inzicht kan worden bepaald of de visie t.a.v. verbonden partijen dient te worden aangescherpt en of de invloed van de raad op verbonden partijen moet worden versterkt. De Rekenkamercommissie heeft als doel een algemeen beeld te krijgen van de wijze waarop binnen de gemeente 's-Hertogenbosch wordt omgegaan met risicobeheersing bij en sturing ten aanzien van verbonden partijen.

De begint met een vooronderzoek, waarin de probleem- en vraagstelling zal worden gepreciseerd en het onderzoek zal worden ingekaderd.

Overige onderwerpen

Bij de voorbereiding van dit onderzoeksprogramma is een aantal onderwerpen de revue gepasseerd. De commissie heeft onder meer de volgende onderwerpen overwogen:

- Actualisering bestemmingsplannen
- Lobbybeleid / Brabantstad c.a.
- Digitalisering (suggestie aangeleverd door fractie van Rosmalens Belang)
- Woonlasten (suggestie aangeleverd door CDA-fractie)

Deze onderwerpen zijn uitgebreid besproken en afgewogen, maar zijn om verschillende redenen voor dit programma 2009-2010 afgevallen. De onderwerpen blijven wel op de lijst van mogelijke onderwerpen voor de komende jaren.

2.3.3 Andere activiteiten in 2009

De Rekenkamercommissie zal zoals gebruikelijk aanwezig zijn in raadscommissies en raadsvergaderingen bij de discussies over onze rapportages. De commissie zal ook spreken met het presidium en indien nodig met de fractievoorzitters.

Wij zijn van plan om in het eerste kwartaal 2009 alle fractievergaderingen te bezoeken. Dit om te spreken over mogelijke onderzoeksonderwerpen, onze werkwijze, eventuele wensen en suggesties. Op deze manier hopen wij onze bekendheid binnen de raad nog verder te vergroten.

2.4 Wat mag dat kosten?

Begroting 2009

De onderzoeksbegroting van de Rekenkamercommissie bedraagt in 2009 circa € 76.000. In de uren van de secretaris wordt overigens ook (voor)onderzoek verricht, dus feitelijk is het onderzoeksbudget hoger dan de genoemde € 60.000.

	Begroting
Onderzoeksbudget	60.000
Presentiegelden externe leden	10.000
Lidmaatschap NVRR	800
Overige	5.200
TOTAAL	76.000

Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

Drs. R.C.D. Berndsen MPA, voorzitter

Drs. I.W.L.A. Caminada

Dr. M.J.G.J.A. Boogers

Mevr. J.M.J.M. van Rosmalen

Dr. ir. G.B.C. Backus

W.A.M. Vugs

Mr. H.G.J.M. Beckers

Drs. H.W.M. Wouters, secretaris

Tel: 073-615 9770

Mail: rekenkamer@s-hertogenbosch.nl

Web: www.s-hertogenbosch.nl/rekenkamercommissie